

Z N A L E Z I S K A

RYCZYWÓŁ, GM. KOZIENICE, POW. KOZIENICKI

M.: Ryczywół, stanowisko 7 (AZP 68–70/16). **D.:** sierpień 2020 r.; wrzesień 2023 r.
Ok.: badania powierzchniowe prowadzone przez Grzegorz Kusia z ramienia Fundacji Badań Interdyscyplinarnych im. Godfryda Ossowskiego. **L.:** 2 monety.
Zb.: Muzeum Regionalne w Kozienicach im. Profesora Tomasza Mikockiego.

0 2 cm

1. *Rzym*, Marek Aureliusz (161–180), denar, 176–177, men. *Rzym*.

Av.: [M A]NTONINVS AVG [GE]RM SARM, popiersie cesarza w wieńcu w prawo.

Rv.: [TR P] XXXI IMP VIII COS III [P P], Wiktoria krocząca w lewo, trzymająca wieniec w prawej ręce i liść palmy w lewej.

Srebro; 18 mm; 2,91 g; RIC III 378; fot. Grzegorz Kuś.

2. *Rzym*, Antoninus Pius (138–161) dla Faustyny, denar, ok. 146–161, men. *Rzym*.
Av.: DIVA FAVSTINA, popiersie cesarzowej w prawo.

Rv.: AETERNITAS, Aeternitas stojąca z głową w lewo, trzymająca feniksa w prawej ręce, lewą ręką unosząca rąbek sukni.

Srebro; 17,5 mm; 2,54 g; RIC III 347, BMC 354; fot. Marcin Rudnicki.

Kom.: Monety znalezione na osadzie kultury przeworskiej w warstwie humusu, podczas badań powierzchniowych z zastosowaniem wykrywaczy metali.

Mateusz Bogucki

SIERAKÓW, GMINA *LOCO*, POW. MIĘDZYCHODZKI

M.: Sieraków (okolice). **Ok.:** znalezisko przypadkowe. **L.:** 1 moneta. **Zb.:** prywatne.

Rzym, Marek Aureliusz (161–180), denar, 167 r., men. *Rzym*.

Av.: M. ANTONINVS AVG ARM PARTH MAX, popiersie cesarza w wieńcu laurowym w prawo.

Rv.: TRP XXI IMP IIII COS IIII., Aequitas z rogiem obfitości i wagą.

Srebro; wymiary nieznane; RIC III 171, fot. ZBB.

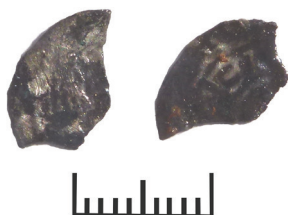
Kom.: liczne pęknięcia na powierzchni monety, widoczne szczególnie wyraźnie przy portrecie, wskazują, że jest to suberatus.

Zbigniew Bartkowiak

SANTOK, GM. *LOCO*, POW. GORZOWSKI

M.: grodzisko Santok, stanowisko nr 14.

D.: 1961 r. **Ok.:** badania wykopaliskowe prowadzone przez IHKM PAN w Poznaniu w latach 1958–1964. **L.:** 2 fragmenty monet. **Zb.:** Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Poznaniu.

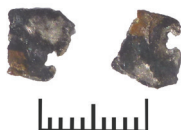

1. *Czechy*, Bolesław II Pobożny (972–999), men. Praga.

Av.: widoczne fragmenty dwóch obwódek perełkowych i litera B pomiędzy nimi.

Rv.: nieczytelny.

Srebro; 0,07 g; Šmerda 1-51; fot. P. Kaźmierczak.

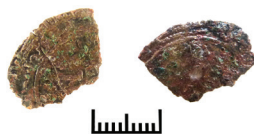
2. Nieokreślony fragment denara, men. nieznana.

Av.: widoczny tylko fragment obwódki perełkowej.

Rv.: nieczytelny.

Srebro; 0,02 g; fot. P. Kaźmierczak.

D.: 6 sierpnia 2009 r. **Ok.:** badania wykopaliskowe prowadzone przez IAiE PAN w Poznaniu, ar 317, wykop VI, w-wa XII/4, spąg warstwy. **L.:** 1 fragment ok. 1/10 monety. **Zb.:** IAiE PAN w Poznaniu, CL 18843, 65/09.

3. 'Abbāsydzi? Sāmānidzi?, władca?, data: AH 3xx (X w.) men. nieznana.

Av.: leg. 1: ال... / ... / ...; leg. 2: رض لالامسب; leg. 3: نم رمالال لال

obwódka 1: liniowa pojedyncza.

Rv.: leg. 1: całkowicie nieczytelna, ślady liter; leg. 2: ... يدللاب لاسرا ...

obwódka 1: liniowa podwójna.

Srebro; 0,25 g; inskrypcje bardzo słabo czytelne; brzeg obcięty wraz z częścią legend okrężnych awersu i rewersu. fot. P. Kaźmierczak.

D.: 6 października 2018 r. **Ok.:** badania wykopaliskowe prowadzone przez IAiE PAN w Poznaniu, wykop X. **L.:** 1 moneta. **Zb.:** IAiE PAN w Poznaniu, nr inw. IZW 86/18.

4. *Polska*, Władysław Herman (1079–1102), denar krzyżowy, men. Gniezno?, 1070–1100 r.

Av.: pastorał zwrócony w lewo, po bokach w połowie pastorału dwa kliny, dookoła widocznych siedem kulek, nieczytelna legenda otokowa.

Rv.: krzyż kawalerski, pomiędzy ramionami krzyża naprzemiennie dwie kulki i dwa znaki v z kropką wewnątrz, bardzo słabo czytelna legenda otokowa.

Srebro; 14,1 mm; 0,76 g; CNP VII 967; Kilger Sal E 3:1; fot. P. Kaźmierczak

D.: 23 marca 2020 r. **Ok.:** nadzór archeologiczny przy wytyczaniu ścieżek edukacyjnych prowadzony przez Muzeum, znalezione wykrywaczem na głębokości do 0,3 m.

L.: 5 monet. **Zb.:** Muzeum Lubuskie im. J. Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim.

5. *Sāmānīdzi*, Aḥmad ibn Ismāʿīl (295–301 AH = 907–914 AD), panowanie kalifa al-Muqtadira billāh i emira Aḥmada ibn Ismāʿīla: [295–301 AH / 908–914 AD]; men. nieznana.

Av.: całkowicie nieczytelny, ślady legend otokowych, powierzchnia zniszczona.

Rv.: leg. 1: ملل / دحم / ملل لوسر / ملل اب ردتقمل / ملل اب دحم / لي عمس ا نب دحم; leg. 2: ... دم- ... نوك ... مل سرا م-

obwódka 1: liniowa pojedyncza.

Srebro; 28,8 mm, 1,91 g, Rispling 2005, nr 1444; MOG/VI/9644; fot. Piotr Seweryński.

Kom.: moneta w trzech fragmentach. Stan zachowania nie pozwala na dokładną jej identyfikację. Według prawdopodobnie błędnego zapisu imienia kalifa na rewersie, może to być naśladownictwo dirhama, dla którego prototypem była moneta emira sāmānīdzkiego Aḥmada ibn Ismāʿīla. Monety takie zaliczane są do grupy naśladownictw ImC2 i datowane są na lata 295–332 AH.

6. *Niemcy*, wschodnie Niderlandy, Konrad II (1027–1039), men. Tiel lub Nijmegen.

Av.: słabo widoczny zarys głowy cesarza odwróconej w prawo, w legendzie otokowej widoczna tylko pojedyncza litera O, fragment zewnętrznej obwódki perełkowej.

Rv.: czytelne fragmenty trzystrefowego napisu S/OIOIII/A, po bokach litery A podzielony napis z czytelnymi literami NO i O.

Srebro; 18,8 mm; 0,79 g; Dbg 742; MOG/VI/9646; fot. P. Kaźmierczak

Kom.: duże niedobicie, czytelne pęknięcia, dwie peksy na awersie.

7. *Niemcy* (wschodnia Saksonia) lub *Polska*; denar krzyżowy, XI w., men. nieznana.

Av.: duża litera S z małym kółkiem i V po bokach, legenda otokowa nieczytelna.

Rv.: krzyż kawalerski, pomiędzy zachowanymi ramionami naprzemiennie dwa v z kropką i dwa krzyżyki, legenda otokowa nieczytelna.

Srebro; 14,1 mm; 0,78 g; CNP IV Av.: 519 (odm.), Rv.: 526; MOG/VI/9647; fot. P. Kaźmierczak.

8. *Polska*, Władysław Herman, (1079–1102), palatyn Sieciech, denar krzyżowy, ok. 1095 r., men. Kalisz.

Av.: krzyż prosty z czterema kulkami pomiędzy ramionami krzyża, słabo czytelna legenda otokowa, widocznych kilka klinów.

Rv.: krzyż kawalerski z kulką w środku, między ramionami szeroki łuk, słabo czytelna legenda otokowa, widocznych kilka klinów.

Srebro; 12,6 mm; 0,50 g; CNP VI 858; Kilger Sal D 4:1/2; MOG/VI/9649; fot. P. Kaźmierczak.

9. *Polska*, denar krzyżowy, XI/XII w., men. Gniezno.

Av.: mało czytelny pastorał zwrócony w lewo, po bokach w połowie pastorału dwa kliny, dookoła czytelne dwie kulki, legenda otokowa nieczytelna.

Rv.: krzyż kawalerski, pomiędzy zachowanymi ramionami czytelne tylko v z kropką, legenda otokowa nieczytelna.

Srebro; 12,0 mm; 0,68 g; CNP VII Av.: 987, Rv.: 986; Kilger Sal E 3:1; MOG/VI/9650; fot. P. Kaźmierczak.

D.: 21 kwietnia 2020 r. **Ok.:** nadzór archeologiczny przy wytyczaniu ścieżek edukacyjnych prowadzony przez Muzeum, znaleziony wykrywaczem na głębokości do 0,3 m. **L.:** 1 moneta.

Zb.: Muzeum Lubuskie im. J. Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim.

10. *Pomorze Zachodnie?*, naśladownictwo denarów krzyżowych i denarów Ottona i Adelajdy, XI w., men. Kołobrzeg?

Av.: krzyż prosty, w ramionach krzyża litery O i D, obwódka liniowa, czytelny fragment legendy otokowej [...]III[...].

Rv.: krzyż prosty, w ramionach krzyża kółka z kropkami w środku, słabo czytelne pozostałości obwódki, fragment legendy otokowej [...] IVoX [...].

Srebro; 18,5 mm; 15,6 g; nr inv. MOG/VI/9651; fot. P. Kaźmierczak.

D.: 24 maja 2020 r. **Ok.:** nadzór archeologiczny przy wytyczaniu ścieżek edukacyjnych prowadzony przez Muzeum, znalezione wykrywaczem na głębokości do 0,3 m. **L.:** 2 fragmenty monet. **Zb.:** Muzeum Lubuskie im. J. Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim.

11. *Sāmānīdī*, władca: Naṣr ibn Aḥmad (301–331 AH = 914–942/3 AD), panowanie emira Naṣr ibn Aḥmada [301–331 AH = 914–942/3 AD]; men. Anda[rāba].

Av.: leg. 1: ... / ... / ...-ي...; leg. 2: ... دن اب مهرد...; leg. 3: ... ذئموي و دع...

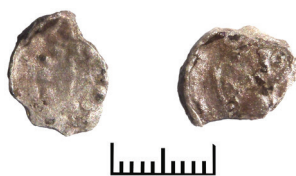
obwódka 3: liniowa pojedyncza z ornamentem

Rv.: leg. 1: ... / ... / ... / ...-ح اب رص...; leg. 2: ... مرک ولو ملک...

obwódka 1: liniowa podwójna, obwódka 2: liniowa pojedyncza.

Srebro; 0,41 g; MOG/VI/9645; fot. P. Kaźmierczak.

Kom.: fragment ok. 1/4 monety, słabo czytelny, rekonstrukcja nazwy mennicy, datowanie imieniem emira.

12. *Niemcy* (wschodnia Saksonia) lub *Polska*; denar krzyżowy koniec XI w., men. nieznana.

Av.: krzyż perełkowy, po trzy kulki przy każdym z ramion krzyża, legenda otokowa nieczytelna.

Rv.: krzyż kawalerski, pomiędzy zachowanymi ramionami naprzemiennie dwa v z kropką i jeden mały krzyżyk, legenda otokowa nieczytelna.

Srebro; 12,2 mm; 0,34 g; CNP V 655, Kilger Mol A 5:1/1; MOG/VI/9648; fot. P. Kaźmierczak.

D.: 2021 r. **Ok.:** nadzór archeologiczny przy naprawie ogrodzenia prowadzony przez Muzeum, znaleziona wykrywaczem na głębokości do 0,3 m. **L.:** 1 moneta. **Zb.:** Muzeum Lubuskie im. J. Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim.

13. *Pomorze Zachodnie?*, zachodniosłowiańskie naśladownictwo denarów krzyżowych i denarów angielskich lub duńskich, men. nieznana.

Av.: dwunitkowy krzyż w obwódce liniowej, pomiędzy ramionami krzyża zachowane trzy kółka z kropkami w środku, pojedyncze i słabo widoczne pozostałości legendy otokowej.

Rv.: krzyż maltański w obwódce liniowej, pojedyncze i słabo widoczne pozostałości legendy otokowej.

Miedź; srebro; 19,5 mm; 0,78 g; MOG/VI/9643; fot. P. Seweryński.

Zły stan zachowania, moneta zniszczona i słabo czytelna, kilka wżerów pokorozyjnych, badania metaloznawcze: srebro 11,99%, miedź 50,74%, krzem 9,52%, cynk 7,60%, ołów 6,88%, cyna 3,16%, żelazo 1,12%.

Kom.: w trakcie licznych badań archeologicznych prowadzonych na grodzisku w Santoku pozyskano łącznie 17 monet wczesnośredniowiecznych. Cztery z nich

są znane z opisów prof. S. Suchodolskiego¹ (trzy denary krzyżowe) i dr. T. Szczurka² (denar naśladowczy). Kolejnych 13, opisanych w tym miejscu, znaleziono w większości przypadków w ostatnich latach, bądź nierozpoznane zalegały w magazynach IAI PAN w Poznaniu. Wśród tych 13 monet wystąpiły trzy monety islamskie, trzy denary zachodnioeuropejskie, pięć denarów krzyżowych oraz dwa naśladownictwa zachodniosłowiańskie. Konserwację większości znalezisk oraz badania metaloznawcze dla pojedynczych monet wykonała Arletta Piasecka z UMK.

Dorota Malarczyk, Paweł Kaźmierczak, Adam Kędzierski

GORZÓW WIELKOPOLSKI, M. POW.

M.: cmentarzysko przykościelne przy obecnej katedrze. **D.:** 11 czerwca 2019 r. **Ok.:** ratownicze badania wykopaliskowe. **L.:** 1 moneta. **Zb.:** Muzeum Lubuskie im. J. Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim.

1. *Pomorze Zachodnie*, brakteat, 1250–1325 r., men. Stargard.

Av.: sześcioramienna gwiazda.

Srebro; 14,2 mm; 0,28 g; DbgP 129; fot. P. Kaźmierczak.

Kom.: badania prowadzono na cmentarzysku przy średniowiecznym kościele farnym. Moneta została znaleziona pod środkową częścią kręgosłupa w grobie numer 45, w najniżej zalegającym poziomie pochówków.

Paweł Kaźmierczak

¹ Suchodolski 1965, s. 231–232.

² Szczurek 1984, s. 200–215.

KAMIEŃ POMORSKI, GM. *LOCO*, POW. KAMIEŃSKI

M.: okolica drogi nr 107 w kierunku Szczecina. **D.:** 14 października 2024. **Ok.:** legalne poszukiwania. **L.:** 1 moneta. **Zb.:** decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie z dnia 19 listopada 2024 r. (decyzja nr 1798/2024, znak: AArch.5171.18.2024.PK) moneta została przekazana w depozyt do Muzeum Historii Ziemi Kamieńskiej.

Arcybiskupstwo Trieru, Otton von Ziegenhein (1418–1430), gulden, 1429–1430 r., men. Offenbach am Main.

Av.: OTTONIS * ARCPI' * TR', postać arcybiskupa Trewiru w stroju liturgicznym, z pastorałem w jednej ręce i gestem błogosławieństwa.

Rv.: +MONETA * NOVA * AVREA * OVEN, tarcza herbowa arcybiskupstwa.

Złoto; 23 mm; 2 g; Noss Tr. nr 450, fot. Grzegorz Kurka.

Kom.: odkrycia dokonał pan Daniel Kwaśniak vel Kwaśniewski, członek Stowarzyszenia im. Św. Korduli, w trakcie legalnych poszukiwań prowadzonych za pomocą wykrywacza metali.

M.: okolica drogi 107 w kierunku Szczecina. **D.:** ostatni kwartał 2023 r. **Ok.:** legalne poszukiwania z wykrywaczem metali. Pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie nr 1347/2019 z dnia 19 lipca 2019 r. **L.:** 1 moneta. **Zb.:** decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie z dnia 5 lutego 2024 r. (decyzja nr 124/2024, znak: ZArch.5171.1.2024.PK) moneta została przekazana w depozyt do Muzeum Historii Ziemi Kamieńskiej.

Księstwo Szczecińskie, Bogusław XIV (1620–1637), podwójny szeląg, 1628, men. Szczecin.

Av.: *BVGSLAVS.D.G.DVX.S.P, wizerunek Gryfa skierowanego w lewo, z mieczem w szponach.

Rv.: skrzyżowane dwa haki, DEVS.ADIVTOR.MEVS, w środku monogram DS, po jego bokach data 2—8.

Srebro; 21 mm; 1,5 g; Gib-Wit BGXIV.ps.28.2.b; fot. G. Kurka.

Kom.: odkrycia dokonał pan Jacek Ukowski, członek Stowarzyszenia im. Św. Korduła. Legenda awersu: BVGSLAVS D[ei] G[tetinensis] P[ratia] DVX S[omera]niae] czyli: „Bogusław z Bożej Łaski Książę Szczecińsko-Pomorski”. W legendzie rewersu skrzyżowane haki i dewiza książęca „DEVS ADIVTOR MEVS”, czyli „Bóg Moim Wspomożycielem”.

M.: przy ul. Okrzei. **D.:** 5 lutego 2024 r. **Ok.:** legalne poszukiwania z wykrywaczem metali. **L.:** 1 moneta. **Zb.:** decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie z dnia 26 lutego 2024 r. (decyzja nr 246/2024, znak: AArch.5171.3.2024.PK) moneta została przekazana w depozyt do Muzeum Historii Ziemi Kamieńskiej

Republika Zjednoczonych Prowincji, Holandia, dukat, 1777, men. Dordrecht.

Av.: CONCORDIA•RES•PAR•CRES•HOL•, stojący rycerz z mieczem i pękiem strzał w rękach, po bokach data 17—77.

Rv.: MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/BELG: legenda w czworoboku zdobionym motywem floralnym.

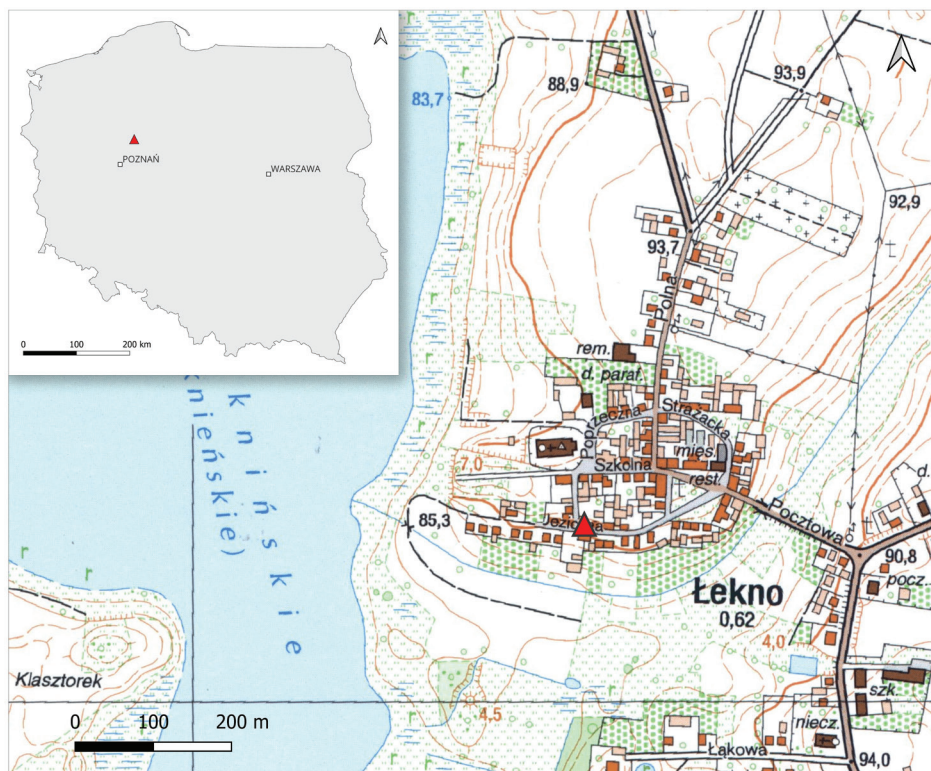
Złoto; 22 mm; 3 g; Delmonte 775; fot. G. Kurka.

Kom.: odkrycia dokonał pan Maciej Ruzik, mieszkaniec Trzebieszewa i członek Stowarzyszenia im. Św. Korduli.

Grzegorz Kurka

ŁEKNO, GM. WĄGROWIEC, POW. WĄGROWIECKI

M.: Łekno, ul. Jeziorna 6. **D.:** luty 2023 r. **Ok.:** znalezisko przypadkowe. **L.:** 1 moneta. **Zb.:** depozyt w Muzeum Regionalnym w Wągrowcu.

Ryc. 1. Miejsce odkrycia dukata austriackiego Ferdynanda I na wycinku mapy topograficznej.
Oprac. Marcin Krzepkowski

Ryc. 2. Fotografia lotnicza Łekna z lokalizacją miejsca odkrycia dukata austriackiego Ferdynanda I. Fot. i oprac. M. Krzepkowski

Ryc. 3. Dukat Ferdynanda I z Łekna. U góry stan zachowania w chwili odkrycia (zwinęta w rulon), na dole stan po rozprostowaniu. Fot. M. Krzepkowski

Austria, Ferdynand I (1526–1564), dukat, 1552, men. Wiedeń.

Av.: *FERDINAND•D•G•ROM•VNG•BO•REX, czteropolowa tarcza herbowa Cesarstwa Austrii (Rzeki starowęgierskie, Lew czeski, Belka austriacka i Zamek kastyljski), nad którą data 155Z.

Rv.: SANCTVS•LAD-IS•LAVS•REX, ukoronowana postać św. Władysława w zbroi, z jabłkiem panowania w lewej ręce i halabardą w prawej.

Złoto; 21 mm; 3,531 g; Saurma 656 (265); Friedberg 36.

Kom.: w lutym 2023 r. pani Maria Zielińska dokonała odkrycia złotej monety na posesji zlokalizowanej przy ulicy Jeziornej 6 w Łeknie, gm. Wągrowiec, pow. wągrowiecki (Ryc. 1). Miejsce to znajduje się w południowo-zachodniej części zabytkowego układu dawnego miasta lokowanego najprawdopodobniej przed 1370 r., ok. 100 m na zachód od rynku i ok. 80 m na południe od kościoła farnego pw. św. Piotra i Pawła. Zgodnie z relacją odkrywczyni, moneta zalegała w wierzchniej warstwie gleby i została zauważona podczas okopywania roślin ozdobnych. Okoliczności odkrycia nie pozwalają na określenie w jaki sposób moneta została wyłączona z obiegu (depozyt? zguba?). Zabytek przekazano do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu, a następnie, jako depozyt, do Muzeum Regionalnego w Wągrowcu. Moneta o średnicy 21 mm zwinięta była w rulon o średnicy 70×80 mm (Ryc. 2). Po konsultacjach z konserwatorem zabytków podjęto decyzję o rozprostowaniu monety.

Marcin Krzepkowski, Paweł Milejski

DUNIEWO, GM. ŚWIERZNO, POW. KAMIEŃSKI

M.: Duniewo (okolica) **D.:** 15 kwietnia 2024 r. **Ok.:** znalezisko przypadkowe. **L.:** 1 moneta. **Zb.:** decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie z dnia 15 kwietnia 2024 r. (decyzja nr 568/2024, znak: ZArch.5171.5.2024.PK) moneta została przekazana w depozyt do Muzeum Historii Ziemi Kamieńskiej.

Saksonia-Weimar-Eisenach, Fryderyk Wilhelm I (1573–1602) i Jan II (1573–1605), talar, 1596, men. Jena.

Av.: D:G. FRI WI.DVX SAX.TVE.ELEC ADMI:MO.I., półpostać księcia Fryderyka Wilhelma I, w otoku siedem tarcz herbowych pomiędzy inskrypcjami.

Rv.: D:G. IOAN DVX. SAX LANDG THV. E MARCH MIS, półpostać księcia Jana II, w otoku sześć tarcz herbowych pomiędzy inskrypcjami. Za plecami data 1596. Srebro; 40 mm; 28 g; Dav. GT 9777; fot. G. Kurka.

Kom.: odkrycia dokonał pan Jacek Ukowski, członek Stowarzyszenia im. Św. Korduli. Legenda awersu: D[ei]: G[ratia]. FRI[dericus] WI[lhelmus]. DVX SAX[oniae]. TV[ringiae] E[rfordiae]. ELEC[tor] ADMI[nistratorque]: MO[neta]. I[enae]. Czyli: „Z Bożej łaski Książę Saksonii, Turyngii i Erfurtu, Elektor i Administrator. Moneta wybita w Jenie”. Legenda rewersu: D[ei]: G[ratia]. IOAN[nes] DVX. SAX[oniae] LANDG[ravius] THV[ringiae]. E[t] MARCH[i]o MIS[niae]. Czyli: „Z Bożej łaski Jan Książę Saksonii Landgraf Turyngii oraz Margrabia Miśni”.

Grzegorz Kurka

PROCHOWICE, GM. *LOCO*, POW. LEGNICKI

M.: pole orne i łąka. **D.:** 18–20 sierpnia 2022 r. **L.:** 19 monet i 1 żeton³. **Ok.:** w trakcie badań poszukiwawczych obozu polowego żołnierzy napoleońskich z 1813 r., organizowanych przez Stowarzyszenie „Floren Legnicki”. **Zb.:** Muzeum Miedzi w Legnicy.

³ Za pomoc i konsultacje serdecznie dziękuję Panu dr. Pawłowi Milejskiemu z Działu Numizmatów i Pamiątek Historycznych Muzeum Książąt Lubomirskich, oddziału Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

Rzeczpospolita Obojga Narodów

1. *Królestwo Polskie*, Zygmunt III Waza (1587–1632), 1½ grosza koronnego (półtorak), 1624 r., men. Bydgoszcz, podskarbi wielki koronny Mikołaj Daniłowicz.

Av.: [SI]GIS3·D[.G (3) REX·P·M·D L]; ukoronowana pięciopolowa tarcza z herbami Korony Polskiej i Litwy (na przemian) oraz Snopkiem Wazów.

Rv.: [★]M[ONE★NO] (herb „Sas”) REG PO[LO★]; jabłko królewskie z liczbą 24, u góry, po bokach 2–4.

Srebro; 17,9 mm; 0,518 g; oś 12h; Kop. ZIII 381; moneta w złym stanie, posiada ubytki; lokalizacja 51.275921,16.359778 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/03/22/1; fot. Tomasz Stolarczyk.

Święte Cesarstwo Rzymskie

2. *Śląsk*, Ferdynand II (1617–1637), 1 greszel (3 fenigi), 1625 r., men. Żagań.

Av.: dwugłowy Orzeł Cesarski z habsburską, dwupolową tarczą herbową na piersi.

Rv.: w kwadracie jabłko panowania, w nim 1/3, po bokach 16–25, przy każdym boku kwadratu ozdobna woluta na zewnątrz.

Bilon; 15,1 mm; 0,367 g; oś 10h; F.u.S. 134, Hal 1135; moneta w złym stanie, w dużym stopniu wytarta i dość słabo czytelna, z ubytkami przy krawędzi; lokalizacja 51.280568,16.366917 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/17; fot. T. Stolarczyk.

3. *Księstwo bierutowskie (część księstwa oleśnickiego) pod panowaniem książąt wirtemberskich*, Krystian Ulryk I Wirtemberski (1669–1697), 1 greszel (3 halerze), 1680 r., men. Oleśnica.

Av.: herb księstwa oleśnicko-wirtemberskiego w okrągłej, pięciopolowej tarczy, zwieńczonej koroną książęcą, po bokach 16–80, z obu stron herb podpieraają dwie uskrzydłone półpostacie kobiece z gołymi torsami, poniżej herbu gwiazdka.

Rv.: Orzeł Śląski, wokół obwódki ozdobne woluty, poniżej gwiazdka.

Bilon; 15 mm; 0,314 g; oś 12h; F.u.S. 2369; moneta w złym stanie, w dużym stopniu wytarta i dość słabo czytelna, z ubytkami przy krawędzi; lokalizacja 51.2805,16.36681 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/18; fot. T. Stolarczyk.

4. *Niemcy, Księstwo Wirtembergii*, Eberhard III (1633–1674), 1 krajcar, 1648 r., men. Stuttgart, mincmistrz Kaspar Zu Lahn, wardajn Gottfried Kuhorst.

Av.: EBERHARD·D·G·DVX·WIRTE::; dwupolowa tarcza z herbem rodzowym książąt Wirtembergii oraz herbem hrabstwa Teck, nad tarczą 1648.

Rv.: ET·TEC·COM·MON·DOM·IN·HEI::; dwupolowa tarcza z herbem Chorągwi Bojowej Cesarstwa oraz herbem hrabstwa Mömpelgard, nad tarczą I.K.

Bilon; 16,6 mm; 0,702 g; oś 12h; Klein/Raff 600, Krause WC1 207 Württemberg; moneta w dostatecznym stanie zachowania, w średnim stopniu wytarta, lekko zagięta, z niewielkimi ubytkami przy krawędzi; lokalizacja 51.275271,16.356333 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/19; fot. T. Stolarczyk.

5. *Śląsk*, Fryderyk II Wielki (1740–1786), 2 greszle (groszyki), 1779 r., men. Wrocław.
Av.: FRIDERIC.BORUSS:REX; głowa króla w wieńcu laurowym, w prawo.

Rv.: w trzech liniach ZWEY/GRÖSCHEL/1779, na dole ★B★.

Bilon; 16,5 mm; 1,0 g; oś 12h; Marienburg 4667, Neumann 522; moneta w złym stanie, w dość dużym stopniu wytarta, z niewielkimi ubytkami; lokalizacja 51.279417,16.367237 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/21; fot. T. Stolarczyk.

6. *Śląsk*, Fryderyk II Wielki (1740–1786), 3 krajcary, 1786 r., men. Wrocław.

Av.: FRID[ERICUS] BORUSSO[RUM R]EX; głowa króla w wieńcu laurowym, w prawo.

Rv.: [MONETA ARGENT·]; Orzeł Pruski zwrócony głową w lewo, w koronie zamkniętej i z insygniami władzy, na dole 3/17–B–83.

Bilon; 17,5 mm; 0,925 g; oś 12h; Marienburg 4691, Neumann 520; moneta w złym stanie, w znacznym stopniu wytarta i słabo czytelna, z niewielkimi ubytkami przy krawędzi; lokalizacja 51.279315,16.357882 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/25; fot. T. Stolarczyk.

7. *Śląsk*, Fryderyk Wilhelm II (1786–1797), 1 krajcar, 1797 r., men. Wrocław.

Av.: FRIED:WILH:KOEN:V:PREUS*; popiersie króla w peruce i kirysie, w prawo.

Rv.: ukoronowana tarcza herbowa z królewskim Orłem Pruskim, po bokach 1–KR oraz 17–97, na dole •B•.

Bilon; 14,7 mm; 0,657 g.; oś 12h; Marienburg 4848, Neumann 30; moneta w dostatecznym stanie zachowania, w średnim stopniu wytarta, z niewielkim pęknięciem; lokalizacja 51.280401,16.366756 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/24; fot. T. Stolarczyk.

8. *Brandenburgia*, Fryderyk II (1740–1786), 4 dobre grosze (1/6 talara), 1763 r., men. Berlin.

Av.: FRIDERICVS BORVSSOR[UM] REX; popiersie króla w peruce i wieńcu laurowym, w prawo.

Rv.: w sześciu liniach: *VI*/EINEN/REICHS/THALER/1763/*A*.

Srebro; 25,2 mm; 4,098 g; oś 12h; Marienburg 2936, Neumann 313; moneta w dostatecznym stanie zachowania, w średnim stopniu wytarta, z żółtymi oraz czarnymi zanieczyszczeniami mineralnymi; lokalizacja 51.279828,16.367643 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/20; fot. T. Stolarczyk.

9. *Brandenburgia*, Fryderyk II (1740–1786), dobry grosz (1/24 talara), 1756 r., men. Berlin.

Av.: monogram FR pod koroną zamkniętą, po bokach 17–56.

Rv.: w pięciu liniach *24*/EINEN/REICHS/THALER/*A*.

Bilon; 20,8 mm; 1,465 g; oś 12h; Marienburg 2904, Neumann 240; moneta w dobrym stanie, z niewielkimi ubytkami przy krawędzi i punktowymi zanieczyszczeniami organicznymi i mineralnymi; lokalizacja 51.279552,16.366158 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/04/22/57; fot. T. Stolarczyk.

10. *Brandenburgia*, Fryderyk II (1740–1786), dobry grosz (1/24 talara), 1782 r., men. Berlin.

Av.: monogram FR pod koroną zamkniętą, po bokach 17–82.

Rv.: w czterech liniach ✻24✻/EINEN/THALER/A z gałązkami palmowymi po obu stronach.

Bilon; 19 mm; 1,285 g; oś 12h; Marienburg 3110, Neumann 511; moneta w dostatecznym stanie zachowania, w średnim stopniu wytarta i z niewielkimi ubytkami przy krawędzi; lokalizacja 51.280494,16.36726 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/22; fot. T. Stolarczyk.

11. *Brandenburgia*, Fryderyk II (1740–1786), dobry grosz (1/24 talara), 1783 r., men. Berlin.

Av.: monogram FR pod koroną zamkniętą, po bokach 17–83.

Rv.: w czterech liniach ✻24✻/EINEN/THALER/A z gałązkami palmowymi po obu stronach.

Bilon; 19 mm; 1,612 g; oś 12h; Marienburg 3120, Neumann 511; moneta w dostatecznym stanie zachowania, wytarta w średnim stopniu, z niewielkimi ubytkami przy krawędzi; lokalizacja 51.275566,16.357515 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/208; fot. T. Stolarczyk.

12. *Brandenburgia*, Fryderyk II (1740–1786), dobry grosz (1/24 talara), 1786 r., men. Berlin.

Av.: monogram FR pod koroną zamkniętą, po bokach 17–86.

Rv.: w czterech liniach *24*/EINEN/THALER/A z gałązkami palmowymi po obu stronach.

Bilon; 19 mm; 1,9 g; oś 12h; Marienburg 3151, Neumann 511; moneta w dostatecznym stanie zachowania, w średnim stopniu wytarta, z niewielkim zagięciem na krawędzi; lokalizacja 51.280459,16.367005 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/23; fot. T. Stolarczyk.

13. *Brandenburgia*, Fryderyk II (1740–1786), ½ dobrego grosza (1/48 talara), 1771 r., men. Berlin.

Av.: monogram FR pod koroną zamkniętą, na dole A.

Rv.: w czterech liniach *48*/EINEN/THALER/1771.

Bilon; 18 mm; 1,001 g; oś 12h; Marienburg 3031, Neumann 512; moneta w dostatecznym stanie zachowania, wytarta w średnim stopniu; lokalizacja 51.275348,16.357736 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/209; fot. T. Stolarczyk.

14. *Brandenburgia*, Fryderyk II Wielki (1740–1786), 3 krajcary, 1783 r., men. Berlin.
Av.: FRIDERICUS BORUSSORUM REX; głowa króla w wieńcu laurowym, w prawo.
Rv.: MONETA ARGENT; Orzeł Pruski zwrócony głową w lewo, w koronie zamkniętej i z insygniami władzy, na dole 3/17· A ·83.
 Bilon; 18,3 mm; 1,412 g; oś 12h; Marienburg 3122, Neumann 520; moneta w złym stanie, z niewielkimi ubytkami przy krawędzi, wytarta, mało czytelna i pokryta warstwą zanieczyszczeń mineralnych; lokalizacja: brak danych; nr inw. pol. BON/PR/3/23/1; fot. T. Stolarczyk.

15. *Brandenburgia*, Fryderyk Wilhelm III (1797–1840), srebrny grosz, 1824 r., men. Berlin.
Av.: FRIEDR·WILH·III KOENIG V· PREUSSEN; głowa króla w prawo.
Rv.: 30 EINEN THALER/SCHEIDE MÜNZE; w pięciu liniach 1/SILBER/GROSCHEN/1824/A.
 Bilon; 18,4 mm; 1,911 g; oś 12h; Marienburg 3496, Stutzmann BST 981a; moneta w dobrym stanie; lokalizacja 51.275203,16.357871 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/210; fot. T. Stolarczyk.

16. *Brandenburgia*, Fryderyk Wilhelm III (1797–1840), ½ srebrnego grosza, 1827 r., men. Berlin.

Av: FRIEDR·WILH·III KOENIG V· PREUSSEN; głowa króla w prawo.

Rv: 60 EINEN THALER/SCHIED MÜNZE; w pięciu liniach: ½ / SILBER / GROSCHEN / 1827 / A.

Bilon; 15,0 mm; 0,847 g; oś 12h; Marienburg 3517, Stutzmann BST 980a; moneta w dość dobrym stanie; lokalizacja: brak danych; nr inw. pol. BON/PR/3/23/2; fot. T. Stolarczyk.

17. II *Cesarstwo Francuskie*, Napoleon III (1852–1870), 20 centymów, 1866 r., men. nieznana, projektant Désiré-Albert Barre.

Av.: skrzyżowane dwa młotki/NAPOLÉON III EMPEREUR/kotwica; głowa cesarza w wieńcu laurowym, w lewo, pod nią BARRE.

Rv.: EMPIRE FRANÇAIS; korona cesarska, pod nią w dwóch liniach 20 CENT./1866, na dole oznaczenie mennicy (niezidentyfikowane, ponieważ w tym miejscu znajduje się otwór).

Srebro; 15 mm; 0,922 g; oś 6h; Gadoury 308, Krause WC2 805.1 lub 805.2 lub 805.3 France; moneta w dostatecznym stanie zachowania, w znacznym stopniu wytarta, posiada przy krawędzi otwór na wylot; lokalizacja 51.279596,16.359887 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/27; fot. T. Stolarczyk.

18. *III Republika Francuska*, frank, 1932 r., men. Paryż, projektant Pierre Alexandre Morlon.

Av.: REPUBLIQUE FRANÇAISE; głowa Marianny (symbol Republiki Francuskiej) w czapce frygijskiej i wieńcu złożonym z liści oliwnych, dębowych i kłosów pszenicy, w lewo, po prawej od głowy MORLON.

Rv.: LIBERTE-EGALITE/FRATERNITE; w trzech liniach 1/Franc/1932, po bokach dwa rogi obfitości zawierające owoce i kwiaty.

Brązal; 23 mm; 3,908 g; oś 6h; Gadoury 470, Krause WC3 885 France; moneta w dostatecznym stanie zachowania, w średnim stopniu wytarta, pokryta punktowymi ogniskami korozji; lokalizacja 51.280151,16.359819 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/29; fot. T. Stolarczyk.

19. *II Rzeczpospolita Polska*, 20 groszy, 1923 r. (wybijana w latach 1924–1925), men. Huguenin Frs w Le Locle (Szwajcaria), projektant Wojciech Jastrzębski.

Av.: RZECZPOSPOLITA POLSKA ♦ 1923 ♦; godło państwowe — stylizowany Orzeł w koronie, po bokach W–J.

Rv.: w dwóch liniach 10/GROSZY otoczone wieńcem liści dębowych.

Nikiel; 17,6 mm; 1,847 g; oś 12h; Kamiński 11; moneta w dobrym stanie; lokalizacja 51.279728,16.367034 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/28; fot. T. Stolarczyk.

20. *I Republika Czeska*, 10 halerzy, 1925 r., men. Kremnica.

Av.: REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKA ♣1922♣; Czeski Lew z tarczą zawierającą herb Słowacji na piersi.

Rv.: most Karola z przepływającą pod nim Wełtawą, na tle rzeki 10 w małej obwódce ciągłej.

Rant: ząbkowany.

Brąz; 18 mm; 1,964 g; oś 12h; Krause WC3 3 Czechoslovakia; moneta w dostatecznym stanie zachowania, w znacznym stopniu wytarta; lokalizacja 51.280994,16.367794 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/31; fot. T. Stolarczyk.

21. *Republika Indii*, 10 nowych pajs, 1957 r., men. Kalkuta.

Av.: INDIA – भारत; godło Indii w postaci graficznego przedstawienia tzw. Lwiej Stolicy Ashoki, brzeg falisty.

Rv.: रुपये का दसवां भाग; w trzech liniach 10/नये पैसे/1957, brzeg falisty.

Cu-Ni (miedzionikiel); 23 mm; 4,637 g; oś 12h; Krause WC3 24.1 India; moneta w dostatecznym stanie zachowania, w średnim stopniu wytarta; lokalizacja 51.279721,16.359494 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/30; fot. T. Stolarczyk.

22. *Królestwo Prus/Cesarstwo Niemieckie*, żeton dwustronny, 2. połowa XIX w., men. nieznana.

Av.: DEUTSCHER KÖNIG////////; głowa króla Wilhelma I.

Rv.: pentagram w wewnętrznych obwódkach — ciągłej i perełkowej, dookoły wieniec roślinny w otoku.

Rant: ząbkowany.

Żelazo posrebrzane (?); 21,5 mm; 3,211 g; oś 12h; zabytek w złym stanie, w znacznym stopniu wytarty, widoczne ubytki w warstwie posrebrzania oraz ogniska korozji; lokalizacja 51.275203,16.357871 (WGS84); nr inw. pol. BON/PR/I/22/211; fot. T. Stolarczyk.

Przemysław Paruzel

WYKAZ SKRÓTÓW

- BMC – R.A.G. Carson, P.V. Hill, *Coins of the Roman Empire in the British Museum*, wydanie 2, t. I–V, London 1975–1976.
- CNP – M. Gumowski, *Corpus nummorum Poloniae*, z. I, *Monety X i XI w.*, Kraków 1939.
- Dbg – H. Dannenberg, *Die deutschen Münzen der der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit*, t. I–IV, Berlin 1876–1905.
- DbgP – H. Dannenberg, *Münzgeschichte Pommerns im Mittelalter*, Berlin 1893 (reed. Leipzig 1976).
- Delmonte – A. Delmonte, *Le Benelux d'Or*, Amsterdam 1964.
- Dav. GT – J.S. Davenport, *German Talers 1500–1600*, Frankfurt am Main 1979.
- Friedberg – A.L. Friedberg, *Gold Coins of the World. From Ancient Times to the Present*, 9th edition, Williston 2017.
- Gib-Wit – W. Gibczyński, T. Witkiewicz, *Podwójne szelągi w mennictwie pomorskim (1594–1670)*, Szczecin 2014.
- Kilger – Ch. Kilger, *Pfennigmärkte und Währungslandschaften. Monetarisierungen im sächsisch-slavisches Grenzland ca. 965–1120*, *Commentationes de nummis saeculorum IX–XI in Suecia repertis*. Nova Series 15, Stockholm 2000.
- F.u.S. – F. Friedensburg, H. Seger, *Schlesiens Münzen und Medaillen der neueren Zeit*, Breslau 1901.
- Gadoury – V. Gadoury, *Monnaies françaises 1789–2021*, 25ème edition, 2021.

- Hal – I. Halačka, *Mince zemi koruny české 1526–1856*, cz. 1–3, Kroměříž 1987–1988.
- Kamiński – Cz. Kamiński, *Ilustrowany katalog monet polskich 1916–1987*, wydanie VII, Warszawa 1988.
- Klein/Raff – U. Klein, A. Raff, *Die Württembergischen Münzen von 1374–1693. Ein Typen-, Varianten- und Probenkatalog*, Stuttgart 1992.
- Kop. ZIII – E. Kopicki, *Monety Zygmunta III Wazy*, Szczecin 2007.
- Krause WC1 – *Standard Catalog of World Coins 1601–1700*, wydanie 4 cyfrowe, 2009.
- Krause WC2 – *Standard Catalog of World Coins 1801–1900*, wydanie 8 cyfrowe, 2015.
- Krause WC3 – *Standard Catalog of World Coins 1901–2000*, wydanie 46 cyfrowe, 2019.
- Marienburg – E. Bahrfeldt, *Die Münzen- und Medaillen-Sammlung in der Marienburg*, t. I–III, Danzig 1901–1906.
- Neumann – E. Neumann, *Brandenburg-preußische Münzprägungen unter der Herrschaft der Hohenzollern 1415–1918*, t. 2, Königreich 1701–1918, Köln 1998.
- Noss Tr. – H. Noss, *Die Münzen von Trier*, cz. 1, z. 1, *Beschreibung der Münzen 1307–1556*, Bonn 1916.
- Rispling – G. Rispling, *Osteuropäische Nachahmungen islamischer Münzen*, [w:] *Sylloge der Münzen des Kaukasus und Osteuropas*, bearbeitet von Tobias Mayer mit Beiträgen von Stefan Heidemann, Wiesbaden 2005, s. 173–194, nr 1444.
- Saurma – [H. Frhr. V. Saurma-Jeltsch], *Die Saurmasche Münzsammlung deutscher, schweizerischer und polnischer Gepräge von etwa dem Beginn der Groschenzeit bis zur Kipperperiode*, Berlin 1892 (reed. Berlin 1986).
- Šmerda – J. Šmerda, *Denáry české a moravské. Katalog mincí českého státu od X. do počátku XIII. století*, Brno 1998.
- Stutzmann – B.F. Stutzmann, *Die Münzen des 19. Jahrhunderts bis zur Reichsgründung*, Wien 2006.

BIBLIOGRAFIA

OPRACOWANIA

- Gumowski M. 1939. *Corpus nummorum Poloniae*, z. I, *Monety X i XI w.* Kraków.
- Horoszko G. 2021. *Problem chronologii zachodniosłowiańskich naśladownictw monetarnych w świetle skarbu z Łupawy*, *Materiały Zachodniopomorskie*, Nowa Seria XVII, s. 435–456.
- Kilger Ch. 2000. *Pfennigmärkte und Währungslandschaften. Monetarisierungen im sächsisch-slawischen Grenzland ca. 965–1120*, *Commentationes de nummis saeculorum IX–XI in Suecia repertis*. Nova Series 15, Stockholm.
- Szczurek T. 1984. *Monety średniowieczne odkryte na stanowiskach archeologicznych nad środkową Odrą i dolną Wartą*, *Wiadomości Numizmatyczne* XXVIII/3–4, s. 200–215.
- Suchodolski S. 1965. *Santok, pow. Gorzów Wielkopolski*, *Wiadomości Numizmatyczne* IX/3–4, s. 231–232.

